

راديو جامعه در آسيا و اقيانوسيه

نويسنده: سوچاریتا ایشوار
مترجم: حمیدرضا نجفی
ناشر: دفتر پژوهش‌های راديو، ۱۲۳ صفحه

آن طریق بتوانند از خدمات بهره ببرند و خودشان در این فرایند مشارکت کنند. راديو جامعه در واقع محلی است برای ملاقات مردم با حاکمیت، و به عبارتی جایگاهی است برای شفاف‌سازی فرایند حاکمیت و خلق اجماع و قول گرفتن از افراد و مؤسسات برای پایبندی به تعهداتشان.

فناوری

هزینه راه‌اندازی و فعالیت راديو جامعه‌ها اندک بوده و تجهیزات مورد نیاز نیز ساده و به راحتی قابل استفاده است. امروزه به مدد پیشرفت‌های حاصل در فناوری رسانه، می‌توان با هزینه‌ای اندک برنامه‌هایی را تولید و برای مخاطبان بی‌شمار پخش کرد و کانال‌های توزیع خوبی انتخاب نمود. با سیستم «ترکیب و ادغام»، رسانه‌ها و فناوری‌های مربوط به آنها امکانات گسترده‌ای را فراهم کرده‌اند. به‌عنوان مثال، امروزه راديو جامعه می‌تواند برنامه‌هایش را در خارج از محدوده جغرافیایی خاص برای یک کاربر اینترنت پخش کند و بدین طریق افرادی را که به‌طور فیزیکی در محل حضور ندارند، در زندگی جامعه کوچک خود وارد کند. پخش‌کنندگان راديو جامعه باید به نکات زیر توجه کنند:

- **دیجیتالی شدن:** به کارگیری تجهیزات دیجیتالی سبب کاهش هزینه تولید برنامه‌ها، و درعین حال افزایش

می‌کند که در نتیجه آنها را اعضای آگاه یک جامعه مدنی می‌سازد.

- راديو جامعه ابزاری مناسب در رسیدن به دانش توسعه در سطح محلی است. راديو جامعه به‌عنوان بازوی قدرتمند دولت و دیگر عوامل توسعه در دستیابی به اندیشه و قلب جامعه، عمل می‌کند. این راديو به موفقیت‌هایی چشمگیر در راه تغییر رفتار، اجماع پیرامون برنامه‌های توسعه و ایجاد انگیزه لازم جهت اجرای برنامه‌ها و طرح‌های توسعه آن، دست یافته است.

- با عنایت به فقر رسانه محلی در دسترسی و کنترل جامعه محلی، راديو جامعه ابزار قدرتمند اشاعه فرهنگ و حفظ اشکال فرهنگ به حساب می‌آید؛ به‌ویژه در اوضاع و احوال کنونی که رسانه‌ها به سوی جهانی شدن و تولید و توزیع متمرکز برنامه‌های اطلاع‌رسان، آموزشی و سرگرمی حرکت می‌کنند و در نتیجه فضای اندکی برای برنامه‌های محلی با مخاطب محدود باقی می‌ماند.

- از همه مهم‌تر، سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان جامعه می‌توانند به راديو جامعه به‌عنوان ابزاری برای شفاف‌سازی ساختار غیرمتمرکز حاکمیت، بنگرند. بیشتر دولت‌ها متوجه شده‌اند که یکی از سریع‌ترین راه‌های رسیدن به رشد و توسعه، تقویت حاکمیت در سطح محلی و تقویت مشارکت‌های مردمی است تا از

یکی از امتیازهای عمده راديو جامعه، قابلیت انطباق و انعطاف‌پذیری آن است که در واقع ویژگی این رسانه را شکل می‌دهد؛ چرا که راديو جامعه‌ها می‌توانند ساختار سازمانی و شیوه عمل و محتوای برنامه‌های خود را در پاسخ به شرایط اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی حاکم در منطقه‌ای خاص گسترش دهند. برخی عوامل که در این میان نقش اساسی ایفا می‌کنند عبارتند از:

- جوامعی که در مناطق دوردست و دور از دسترس قرار دارند و از زیرساخت‌ها و سرویس‌های لازم از جمله رسانه‌های ارتباطی برخوردار نیستند؛ راديو جامعه را به‌عنوان منبع اولیه اطلاع‌رسانی، سرگرمی و ارتباطی در نظر می‌گیرند.

- در بیشتر کشورهای آسیا و اقیانوسیه، بخش بزرگی از جمعیت - به‌ویژه زنان - در مناطق روستایی و قبایل و دیگر جوامع حاشیه‌ای، بی‌سواد هستند. راديو جامعه در این کشورها می‌تواند به‌عنوان عامل و ابزار تقویتی و ارتباطی برای آنها مطرح شود تا به کمک آن، افراد بتوانند یاد بگیرند که چگونه برنامه‌هایشان را بسازند، با اعضای جامعه و دیگران ارتباط برقرار کنند، موقعیت کنونی خود را تشریح نمایند و از سویی امیدها و آرزوهایی را که برای آینده در سر می‌پرورانند، منعکس کنند. راديو جامعه به این جوامع محروم امکان مناسب برای تولید برنامه اعطا

کیفیت و تدوین برنامه در رایانه شده و از طریق اینترنت امکان دسترسی به منابع صوتی جهت دانلود وجود دارد. دیگر ضرورت ضبط و انتقال نوارها به استودیو برای تدوین ضرورت ندارد.

- به کارگیری ماهواره و کابل: این امکانات جهت توزیع برنامه به کار می‌روند. به ویژه شبکه‌های کابلی در این میان قابل توجه هستند.

- تبادل برنامه‌ها و شبکه‌بندی: تبادل برنامه‌ها میان ایستگاه‌ها و شبکه‌بندی جهت واگذاری برخی برنامه‌ها مانند اخبار، باعث سبک‌شدن بار شبکه‌های محلی در تولید برنامه می‌شود. آنها از طریق فروش برنامه‌ها درآمد اضافی کسب می‌کنند و از طریق به کارگیری سایر منابع میزان شنوندگان خود را افزایش می‌دهند. برخی ایستگاه‌های رادیو جامعه از این شیوه برای کسب حمایت و یا انتشار اخبار مربوط به یک واقعه و یا حادثه‌ای مهم استفاده می‌کنند. به عنوان مثال، آژانس خبری Pulsar در آمریکای لاتین خبرها را از منابع مختلف جمع‌آوری کرده و آنها را به چندین زبان محلی از طریق خبرنگار و ماهواره، به تعدادی از رادیو جامعه‌ها ارسال می‌کند.

این ایستگاه‌ها قادر به تدارک و دریافت اخبار محلی به قیمت ارزان هستند؛ اخباری که آنها در غیر این صورت نمی‌توانستند حتی از آژانس‌های خبری گران‌قیمت و یا ایستگاه‌های ملی دریافت کنند.

با به کارگیری فناوری‌های جدید، پخش کنندگان رادیو جامعه می‌توانند فعالیت‌های زیر را انجام دهند:

- تبادل تجربیات و منابع؛
- جسارت‌یافتن در ساخت زیرساخت‌ها، تولید و بازاریابی؛
- آموزش و به کارگیری فناوری‌های جدید؛

- مشاوره در سطح محلی و جهانی. البته، ایستگاه‌های پخش برنامه باید نسبت به دیدگاه مردم در خصوص

فناوری‌های جدید، حساس و همچنین نسبت به توانایی‌شان بر هدایت آن، بیمناک باشند و نسبت به تأثیر فناوری بر زندگی مردم احتیاط کنند. به علاوه، هزینه اولیه سرمایه‌گذاری در زمینه تجهیزات باید مورد توجه باشد و هزینه و منابع آموزشی و تعمیر و نگهداری باید به خوبی طراحی شود.

تدوین مقررات و قواعد

سیاستگذاران در کشورهای آسیا-اقیانوسیه ارزش شکل سوم رسانه‌های مستقل را در سناریوی نظام‌های پخش در نظر می‌گیرند. این رسانه‌ها، مستقل از رسانه عمومی تحت کنترل دولت بوده و از رسانه خصوصی تجاری نیز متفاوت هستند. در بیشتر موارد، رادیو جامعه مکمل - و نه رقیب - نظام پخش عمومی تحت حاکمیت دولت است. این رادیو در فضایی فعالیت می‌کند که دولت امید مداخله ندارد.

بنابراین در این مرحله که کشورها در حال گشایش فضا برای مشارکت رسانه‌های خصوصی هستند، تشویق رادیوهای جامعه به فعالیت در کشور ضرورت دارد. برخی از نکات قابل توجه عبارتند از:

- میان رادیوهای دولتی، خصوصی-تجاری و جامعه، تفاوتی آشکار وجود دارد.
- هدف رادیو جامعه خدمت به جامعه است و نه کسب سود.

- رادیو جامعه‌ها سرمایه لازم برای خرید تجهیزات و آموزش نیروها ندارند. از این رو باید سرمایه‌ای خاص برای راه‌اندازی ایستگاه‌های جدید در نظر گرفته شود.

- باید از طریق اختصاص دادن مشوق‌های مالی و جذب مناسب آگهی‌ها به استمرار فعالیت این رادیوها کمکی شایان شود.

- تدوین مقررات منظم و مستحکم که فراهم‌کننده چارچوب فعالیت سازمان‌های پخش دولتی، تجاری و جامعه باشد و خط‌مشی‌های اصلی فعالیت سازمان‌های رسانه‌ای، را به درستی تعیین کند.

رادیو مردم: به سوی یک جامعه

روشنفکر

آخرین نکته ضروری قابل توجه آن است که رسانه‌ها باید در اختیار مردم باشند. جامعه نیپال در مقابل به این درخواست، واکنش مناسب نشان داد که در مدتی کمتر از پنج سال از زمان آغاز صدور مجوز از سوی دولت، شاهد فعالیت ۱۵ ایستگاه رادیویی بوده‌ایم. ۱۰ ایستگاه دیگر نیز مجوز فعالیت دریافت کرده‌اند و حدود ۲۴ ایستگاه دیگر در انتظار دریافت مجوز هستند. به علاوه عده‌ای دیگر نیز تمایل زیاد به راه‌اندازی رادیو جامعه دارند.

وضعیت نیپال در این زمینه شایسته تقدیر است؛ گرچه مردم از طریق مشاهده تعداد ایستگاه‌های در حال راه‌اندازی اشتیاقی مناسب نمی‌یابند. کنار گذاشتن رادیوهای تحت مالکیت دولت و فعالیت حدود هفت ایستگاه رادیویی دیگر در پایتخت که بیشتر آنها در اختیار ثروتمندان و تجارند، نکته‌ای قابل توجه در این میان است. امروزه از میان ۲۵ ایستگاه محلی، ۱۹ ایستگاه در اختیار ثروتمندان قرار دارد.

اولین رادیو جامعه در جنوب آسیا

هرچند، رادیو محلی در ابتدا براساس دیدگاهی مثبت شکل گرفت، اما اولین ایستگاه رادیو جامعه در جنوب آسیا (رادیو Sagarmatha) پس از پنج سال کشمکش با دولت، توسط باشگاه ژورنالیست‌های محیط‌زیست نیپال (NEFEJ) راه‌اندازی شد. اما این کار ساده‌ای نبود. این رویداد نتیجه کوشش و تلاش انجمن مطبوعات نیپال، انجمن هیمال و بنیاد دیدگاه جهانی نیپال با حمایت مالی یونسکو بوده است. این تلاش‌ها با ابتکارات جامعه همراه و همسو بود. بعد از آن، شهرداری کاتماندو ایستگاه رادیویی FM مترو را راه‌اندازی کرد. حدود یکسال و نیم بعد، NEFEJ یک مرکز رادیو جامعه را با هدف ایجاد ایستگاه‌های رادیویی در خارج از کاتماندو ایجاد کرد. در نتیجه این همکاری‌ها، مردم ساکن در Lumbini-Manigram در غرب این کشور یک رادیو راه‌اندازی کردند. همینطور در Madan Pokhara و Palpa

در مناطق کوهستانی غرب با کمک مالی یونسکو و حمایت اجرایی NEFEJ رادیو *Madan Pokhara* راه‌اندازی شد. بعدها شرکت تعاونی Pokhara FM، رادیو Pokhara FM Himchuli را در شهر توریستی Pokhara راه‌اندازی کرد. انتظار می‌رود که ایستگاه FM دیگری در بزرگ‌ترین دره کشور، یعنی Dang شروع به فعالیت کند. ما به اختراعی دیگر نیازمندیم. دستاوردهای موجود با وجود موانع، به نیاز ساکنان محلی منتسب می‌شود. با وجود رسانه‌های مکتوب همانند رسانه‌های الکترونیک در سرتاسر کشور، به خاطر پایین بودن سطح سواد مردم، اکثریت مردم از دسترسی به روزنامه‌ها محروم هستند. عمومیت نیافتن روزنامه‌ها در میان مردم تا حدودی نیز ناشی از ناتوانی مردم در خرید روزنامه است و عادت به خواندن روزنامه در میان مردم شایع نیست. تلویزیون در نپال به‌عنوان یک فناوری گران‌قیمت مطرح است. اگر مردم بتوانند گیرنده‌های تلویزیونی خریداری کنند، باز هم نمی‌توانند از آن استفاده نمایند؛ زیرا وجود الکتریسیته پیش‌شرط اصلی برای بهره‌گیری از آن است. تنها ۱۵٪ از جمعیت کشور از برق بهره‌مند هستند. با وجود این واقعیت که تلویزیون رسانه‌ای تأثیرگذار است، این واقعیت در مورد نپال مصداق ندارد. بنابراین رادیو به خاطر ویژگی‌های خاص خود مانند ارزانی و قابلیت دسترسی به‌عنوان رسانه مورد استفاده میلیون‌ها نپالی مطرح شده است. نپال جامعه‌ای چندزبانی، چندنژادی و چندمذهبی است. در این کشور بیش از ۶۱ اقلیت نژادی وجود دارد که به فدراسیون اقلیت‌های نژادی تعلق دارند. این گروه‌های اقلیت به زبان خودشان صحبت می‌کنند و تابع سنت‌ها و آداب و رسوم خود هستند. این گروه‌ها مهارت‌ها و دانش خاص خود را داشته و به روش خود زندگی می‌کنند. هر گروه نژادی به دنبال هویت و منزلت خود است. رادیو جامعه در این زمینه انتخابی ماندگار است.

رادیو جامعه تنها رسانه‌ای است که از مداخله سیاسی و کنترل بازار، رهاست. بنابراین، راه‌اندازی رادیو جامعه در نقاط مختلف کشور، تقویت ظرفیت‌های آن و تلاش برای توسعه و انسجام آن ضرورت دارد. جوامع محلی علاقه زیادی به فناوری‌های موجود داشته، توسعه ایستگاه‌های رادیویی مورد توجه آنهاست.

برنامه‌های رادیو جامعه

موضوعات و وقایع بزرگ، مردم را در موقعیت‌های خاص قرار می‌دهند و فعالیت‌هایشان که به زبان رسمی تجلی می‌یابند می‌توانند به‌عنوان موضوعاتی برای برنامه‌سازی مطرح شوند. رادیو جامعه باید این مجادله را به چالش کشد و تلاش کند مسیری ترسیم نماید تا بتواند امکانات جدیدی کشف کند.

اجازه دهید این بحث را با یک مثال آغاز کنیم. اگر تنها موضوعات مهم قابل شنیدن باشند، آنگاه یک زوج تازه‌ازدواج کرده تا دو ماه پس از ازدواج حرفی برای گفتن ندارند. اما این قضیه هرگز رخ نمی‌دهد. معنای واقعی تجربه مشترک آنها ارزیابی دغدغه‌هایشان برای یکدیگر و احساس حضورشان است. این احساس حضور منجر به احساس صمیمیت به یکدیگر شده و احساس امنیت در زمان نگرانی ایجاد می‌کند و از سویی سبب ایجاد اعتماد به نفس می‌شود.

این فرایند نقطه آغاز رادیو جامعه است. رادیو جامعه قادر است که تمامی اعضای جامعه را دربرگیرد و احساس تعلق به خانواده‌ای بزرگ را در آنها ایجاد کند. درون جامعه، دوستی، صمیمیت و علائق مشترک وجود دارد. از سویی شاهد وجود احساس مشترک ناشی از محیط طبیعی، زبان، فرهنگ و جغرافیای یکسان هستیم. ارتباط میان فردی پیرامون علائق مشترک منجر به امنیت و اجماع در درون جامعه می‌شود. رادیو جامعه ابزاری مهم در راه توسعه فرهنگی کشور به حساب می‌آید. البته توسعه فرهنگی به تنهایی به معنای توسعه هنرها نیست. توسعه

فرهنگی، توسعه فعالیت‌های خلاقانه و فکری اعضای جامعه را به دنبال دارد.

رادیوهای جامعه شرکت‌های تجاری نیستند که سود مالی مشخصی را به دنبال داشته باشند، بلکه به دنبال منافع جامعه هستند که منجر به اعتماد عمومی پیرامون علائق مشترک می‌شود. رادیو جامعه بر احساس عمومی مبتنی است که ناشی از توسعه همه‌جانبه جامعه است. رادیو جامعه باید بیانگر هویت جامعه باشد؛ همچنان که به دنبال ایجاد تغییرات اجتماعی و طرز تلقی‌های افراد است.

توازن اجتماعی

رادیو جامعه باید بیش از آنکه به طبقه‌ای خاص بپردازد، باید به همکاری‌های مناسب در جامعه توجه داشته باشد؛ زیرا مفهوم «طبقه» اساس هماهنگی جامعه را تشکیل نمی‌دهد، بلکه هدف مشترک و احساس یکسان آن را شکل می‌دهد. رادیو جامعه باید امکانات جدید را کشف کند و در جست‌وجوی آینده‌ای پرامید برای نسل آینده باشد. بدون توجه به اینکه این رادیو برای یک فرد است یا برای جامعه، ایجاد تغییر برای آن خطرپذیر و چالش‌انگیز است. رادیو جامعه باید با چالش تعریف علائق امنیتی در یک زمینه متغیر روبه‌رو شود و جامعه را از طریق تأکید بر اعتمادش به سوی پیشرفت سوق دهد.

فناوری ارتباطات باید به‌عنوان وسیله‌ای جهت تفسیر و گسترش ارتباطات اجتماعی به کار گرفته شود. رادیو جامعه باید حس حضور فرد را در شنونده‌اش ایجاد کند نه آنکه به‌عنوان یک مداخله‌گر بیرونی مطرح شود. رادیو جامعه باید قادر باشد که تنوع فرهنگی را از دیدگاه برابری اقتصادی و اجتماعی در جامعه ایجاد کند. از سویی رادیو جامعه باید منعکس‌کننده فرهنگ عامه، ترانه‌های عامه و سنت‌های محلی از دیدگاه ارزش‌های محلی باشد. رادیو محلی باید از دیدگاه مردم حاشیه مورد ملاحظه قرار گیرد نه از طریق

ارزیابی کسانی که مطالب را بیان می‌کنند. به عبارتی صداها باید از منظر معانی آنها در زمینه فرهنگی و تاریخی ارزیابی شوند. رادیو جامعه باید قادر باشد که روابط میان فردی محلی را از حساسیت‌های نژادی تفکیک کند. این رادیو نه تنها باید تأمین‌کننده نیازهای سرگرم‌کننده جامعه باشد، بلکه لازم است پیشرفت اجتماع و رضایت جامعه را نیز مورد توجه قرار دهد. این رادیو از طریق قراردادن میراث گمشده فرهنگی در اندیشه افراد، به بازیابی میراث فرهنگی کمک می‌کند. تنها یک کوشش جمعی سازمان یافته می‌تواند در مقابل تهاجم فرهنگی، ایستادگی کند. رادیو جامعه در واقع بهترین وسیله جهت مشارکت عموم در انتشار اطلاعات مربوط به موضوعات عمومی به‌ویژه مسائل مربوط به توسعه است. این رادیو باید از فشارهای سیاسی و کنترل بازار رها باشد. یک رادیو جامعه خودمختار می‌تواند از پشتیبانی مردم برخوردار باشد و به‌عنوان ابزاری برای رسیدن به توسعه اقتصادی و اجتماعی به کار آید. یک رادیو سراسری تنها می‌تواند ناظر اجتماع باشد، و حال آنکه رادیو جامعه می‌تواند مستقیماً در تغییرات اجتماعی نقش ایفا کند. در جامعه شاهد بروز عادت به فعالیت افراد در کنار یکدیگر هستیم و از طرفی ارتباطات جامعه باید قادر به ارائه امیدها و آرزوهای مشترک در جامعه باشد.

اهداف

هدف اصلی رادیو جامعه باید تضمین منزلت افراد محلی ساکن در حوزه پوشش آن رادیو باشد. جامعه محلی به هویتی مستقل نیازمند است که دستیابی به آن از طریق توسل به فرهنگ محلی امکان‌پذیر است. فرهنگ بیانگر حاکمیت اجتماعی یک گروه یا جامعه نژادی خاص است. این امر احساس برابری در فرد، از نظر احترام و غرور فردی - و نه از منظر اقتصادی - را تضمین می‌کند. وظیفه رادیو جامعه تنها انتشار اطلاعات نیست، بلکه توسعه توازن وحدت فرهنگی نیز هست.

گذشت زمان ثابت کرده است که توسعه در واقعی‌ترین مفهوم خود، به معنای توسعه در ظرفیت‌های فردی انسان است. هدف رادیو جامعه باید حفظ تاریخ، دستاوردها و ارزش‌های محلی باشد تا بافت تغییر یافته پذیرفتنی شود و از طرفی باید دانش‌ها و آگاهی‌های سنتی را به نسل جدید انتقال دهد.

این رادیو باید توجه خود را روی انسجام و انعکاس دستاوردها و تجربیات گذشته متمرکز سازد و دستاوردهای مثبت جاری را به منظور هدایت جریان آینده، به هم پیوند دهد.

اهداف کلی

به‌طور خلاصه اهداف رادیو جامعه عبارت‌اند:

- کمک به خلق یک فرهنگ پیشرفته و منظم به نفع دموکراسی، از طریق توسعه وحدت، غرور و اعتماد به نفس ملی؛
- شناسایی و حفظ ملت، زبان، ادبیات، هنرها و فرهنگ ملی و سنت‌های عامیانه؛
- شناسایی، حفظ و توسعه شعور، آگاهی، مهارت‌ها و استعداد های ملی؛
- فعالیت به‌عنوان رابط قابل اعتماد میان مردم و دولت؛
- کمک به خلق یک فرهنگ صنعتی از طریق تشویق صنعت ملی و بازار ملی؛
- اعلام مسئولیت جمعی در خصوص حمایت از حقوق زنان و کودکان؛
- خلق اجماع مشترک برای پخش صدای گروه‌های اقلیت براساس اولویت‌های خاص؛

- ایجاد یک آگاهی گسترده پیرامون آموزش، بهداشت، محیط، توسعه پایدار، حقوق بشر، توسعه جامعه، کمک به تولید و توسعه محصولات کشاورزی با هدف توسعه بازار؛

- افزایش آگاهی عمومی توده‌ها پیرامون دستاوردهای ارزشمند در زمینه کشاورزی، علوم و فناوری.

سیاست

به‌منظور تولید برنامه، محتوای برنامه باید با مسائل اجتماعی، فرهنگی و

محلی تطبیق داشته باشد. این امر به این معناست که قالب برنامه، موضوع، نحوه اجرا و زبان به‌کار گرفته شده در آن باید منعکس‌کننده علایق محلی باشد. پخش برنامه صرفاً یک عمل فنی نیست، بلکه دربردارنده یک رفتار اجتماعی و اخلاقی است. سیاست حاکم بر تدوین برنامه‌های رادیو جامعه باید به گونه‌ای باشد که دستاوردهای مثبت جامعه را تشویق و جنبه‌های منفی آن را طرد کند.

رادیو جامعه باید سیاستی اتخاذ کند که زبانی را که برای پخش برنامه به کار گرفته می‌شود، تقویت کند.

زمانی که بیشتر ایستگاه‌های رادیویی از طریق توسعه فرهنگ عامیانه جهانی دچار عوام‌گرایی می‌شوند، رادیو جامعه باید از چنین تأثیراتی رها باشد. میراث ارزشمند گذشته ما که از نیاکان ما رسیده است، حفظ و حمایت شود. این میراث ارزشمند می‌تواند نقشی مؤثر در انسجام جوامع مختلف ساکن در نواحی دورافتاده که به زبان‌های مختلف صحبت می‌کنند، ایفا کند.

در ضمن، رادیو جامعه باید جامعه را نسبت به وقایع و رخداد های مهم جهانی و اختراعات و اکتشافات جدید آگاه سازد. بنابراین رادیو جامعه باید پاسخگوی نیازهای اطلاعاتی اعضای جامعه باشد.

زبان

زبان به‌عنوان ابزار برقراری ارتباط پنج کارکرد برعهده دارد:

- (الف) بیان خرد سنتی؛
- (ب) همراه ساختن عقل و مهارت؛
- (ج) تبادل احساس و اندیشه؛
- (د) خلق فرصت‌ها و چشم‌اندازها؛
- (ه) انعکاس فرهنگ و ایجاد حس منزلت برتر.

رادیو جامعه باید نسبت به محلی بودن زبانی که انتخاب می‌کند، دقیق باشد. زبان‌ها منابع فرهنگی هستند. زبان محلی، هویت فرهنگی جداگانه‌ای را برای جامعه‌ای خاص به دنبال دارد. بنابراین، رادیو جامعه باید انتشار زبان

مجلسی را در اولویت قرار دهد. زبان انگلیسی طریق سودبردن از فرصت‌ها و چشم‌اندازها را فراهم می‌کند. این زبان به‌عنوان مجوز ورود به دنیای مبادلات اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و حرفه‌ای عمل می‌کند. در اینجا، استفاده از زبان انگلیسی می‌تواند مورد توجه قرار گیرد.

زبان نیپالی در نیپال، از دیدگاه تاریخی زبان مشترک مردم به حساب می‌آید. البته، این زبان از تفاوت‌های کلاسیک فارغ نیست. بنابراین رادیو جامعه نباید اجازة غلبه زبان گروهی خاص را در برنامه‌ها بدهد، بلکه باید تلاش کند تا از زبانی همگانی و فراگیر استفاده کند. تمامی زبان‌ها باید از احترام برابر برخوردار باشند.

برنامه‌های سرگرم‌کننده

برنامه‌های سرگرم‌کننده ایستگاه رادیویی باید بر اساس استانداردهای قابل قبول اکثریت شنوندگان ساخته شود. تمایلات جدید در عرصه سرگرم‌سازی، بیشتر به تبلیغ فرهنگ مصرف با نام «فرهنگ عامه» می‌پردازد. در نتیجه فرد از جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کند، جدا می‌شود. آنچه نباید فراموش کرد آن است که فریبندگی و جذایت مدرن نمی‌تواند به‌عنوان سرگرمی سالم پذیرفته شود. نظر به سهولت امر، سرگرمی می‌تواند به سرگرمی روشنفکری، سرگرمی احساسی، سرگرمی سنتی و سرگرمی مدرن تقسیم‌بندی شود. ایستگاه‌ها در انتخاب مواد سرگرم‌کننده باید به خواسته شنوندگان توجه داشته باشند و درعین حال به نقش مؤثر رادیو در شکل‌دهی به ذائقه شنوندگان نیز عنایت کنند.

ارزیابی برنامه

رادیوهای سراسری عمومی بودن خود را بر اساس آمار حاصل از سنجش شنوندگان، ارزیابی می‌کنند. البته رادیو جامعه نمی‌تواند این شیوه را بپذیرد. تلاش رادیو جامعه باید در جهت توسعه

جامعه باشد. علاوه بر برنامه پخش‌شده، خود ایستگاه نیز از لحاظ فعالیت در زمینه فرهنگی باید ارزیابی شود. رادیو جامعه باید دیدگاه تعاملی را بپذیرد تا به‌خاطر شایستگی خود در مشارکت مردم قابل تقدیر باشد.

عملکرد رادیو جامعه باید در ابتدا به‌عنوان معیار ارزیابی موفقیتش در نظر گرفته شود. هرگاه فردی قصد بررسی موفقیت ایستگاه را دارد، باید به خود ایستگاه مراجعه کند. به‌عنوان مثال: چه تعداد برنامه راجع به یک موضوع خاص تولید و پخش شده است؟ نسبت کارکنان مرد در مقایسه با کارکنان زن چه میزان است؟ چه تعدادی از ساکنان جامعه داوطلب فعالیت در آن رادیو بوده‌اند؟ میزان مشارکت مردم از لحاظ سن، جنس و شغل چگونه است؟

معیار واقعی موفقیت رادیو، تأثیری است که رادیو جامعه از طریق فعالیت آشکار و نقشی که در پیشرفت جامعه مخاطبش ایفا کرده است، کسب می‌کند.

شنوندگان

ایستگاه‌های محلی، ملی و بین‌المللی، شنوندگان خود را به‌عنوان موجودات فیزیکی و روانی تقسیم‌بندی می‌کنند. یک ایستگاه تجاری شنوندگان خود را صرفاً مصرف‌کننده می‌داند. به همین دلیل این رادیوها به موضوعات شخصی و فردی به نام انتخاب شنونده می‌پردازند. اما از دیدگاه یک ایستگاه محلی و جامعه، شنونده یک موجود اجتماعی فعال است. فرد در جامعه و همراه دوستان و وابستگانش زندگی می‌کند و در زندگی‌اش نمی‌تواند نسبت به ارزش‌های فرهنگی، زبانی و نژادی مربوط به محیط، بیگانه باشد؛ زیرا این عناصر جزء لاینفک حیات او به‌شمار می‌روند. برخی حقوق اجتماعی معین نیز وجود دارند که به‌عنوان وظیفه مطرح‌اند. پس شنونده یک شهروند مسئول است نه یک مصرف‌کننده صرف. ارتباطی مستحکم میان برنامه‌ساز و شنونده وجود دارد که آن هم از نوع شخصی است؛ زیرا

مردم تمایل دارند کسی را که با او ارتباط برقرار می‌کنند، بشناسند. این امر منجر به ایجاد یک حس تعلق و مالکیت جمعی می‌شود و این ویژگی جالب و جذاب رادیو جامعه به‌شمار می‌آید.

اخلاقیات

امواج رادیویی جزء اموال عمومی محسوب می‌شوند. از دیدگاه مالکیت، تفاوت‌هایی میان رادیو و روزنامه وجود دارد. هرکس می‌تواند روزنامه‌ها و سایر رسانه‌های چاپی را خریداری و روزنامه‌های زیادی را منتشر کند. اما در مورد امواج رادیویی این مورد مصداق ندارد. امواج رادیویی تحت مالکیت عمومی قرار دارد و تعداد ایستگاه‌های رادیویی موجود محدود است.

در هنگام صدور مجوز برای فعالیت یک ایستگاه رادیویی، ساکنان منطقه یک فرکانس را که در واقع حق آنهاست از دست می‌دهند. مالکان این رسانه‌ها باید مردم جامعه را متقاعد کنند که این رسانه در راه تأمین نیازهای مردم جامعه فعالیت می‌کند. پخش‌کنندگان برنامه‌ها باید به اعضای جامعه احترام بگذارند. یک سری اصول و قواعد اخلاقی نیز هست که رادیو جامعه باید به آنها توجه داشته باشد. این اصول آزادی بیان و مسئولیت اجتماعی را شامل می‌شوند. اصول راهنمای ژورنالیست‌ها باید در پی یافتن حقیقت و گزارش کامل آن باشد. سازمان پخش جامعه باید خود به جمع‌آوری و کسب اطلاعات بپردازد تا بتواند اطلاعات مورد نیاز شنونده را در اختیار او قرار دهد. صداقت، انصاف و شجاعت، به برنامه‌ساز کمک می‌کنند تا وظیفه‌اش را در راه رساندن صدا به محرومان به انجام رساند. رادیو جامعه باید قادر به حمایت از نقش نظارتی مطبوعات آزاد در جامعه باشد. رادیو جامعه باید با منابع و اعضای جامعه به‌عنوان موجود انسانی برخورد کند و به آنها احترام بگذارد، نه اینکه آنها را تنها ابزاری برای دریافت اطلاعات خود در نظر بگیرد.